

MODRIJOM POLOVICOM SVIJETA

Ovaj put posadu *Yaghana* pratimo na devetomjesečnom putovanju od Ognjene zemlje do Novog Zelanda; ako se ne računaju oluje od 60 čvorova vjetera, preostalo je samo uživanje, kako u plovidbi tako i na odredištima – od Caleta Beaulieu u Čileu, preko Tahitija, Tonge i Fidžija, uz susrete s morskim bićima, neke zadivljujuće, a druge manje poželjne

priređio Josip Antić
fotografije Arne & Helen Mårtensson

Završavajući u Aucklandu prvu polovicu vijada oko svijeta, Mårtenssoni su iza sebe ostavili 22.000 nautičkih milja, a nakon šest mjeseci odmora u ožujku su ponovo krenuli na put

Dođok na blogu bračnoga para Mårtensson počinju kapati prva javljanja – što će reći da je 62 stope duga jedrilica *Hallberg Rassy* isplovila iz zatišja aucklandske marine i krenula na prve milje krstarenja oko Novog Zelanda – prisjetimo se da smo ih u prošlom broju u priči o prvoj polovici njihova kruga Plavim planetom ostavili u Puerto Williamsu, nakon što su se nekako provukli kroz oluju što ih je zahvatila na 600 milja dugačkoj ruti od Antarktike na kojoj su dočekali Božić i Novu, sad već staru godinu 2007.

U zapisu s nadnevkom 8. siječnja 2007. Mårtenssoni najavljuju novu etapu: dva mjeseca plovit će kroz kanale južnog Čilea prema sjeveru. Nakon što se odmore i dobro opskrbe, napustit će Puerto Williams 20. siječnja, a

na krajnju sjevernu točku kanala, Puerto Montt, udaljen gotovo 1500 milja, kane stići 20. ožujka. Kako je Puerto Williams, točnije selo Ukiki u njegovoj blizini, na otoku Navarinu, mjesto u kojem danas živi većina već izmiješanih pripadnika plemena Yaghana, po kojem brod nosi ime, prigoda je da i mi zapamtimo nešto o narodu čija je jedina pogreška bila to što se nije mogao suprostaviti nezajažljivom nadiranju bijelaca, njihovim bogovima, tehnologiji i boleštinama.

“Civiliziranje” golog naroda

Yagani, a pišu se i Yaghani, Yahgani, Yamani, su urođenici otoka južno od Ognjene zemlje sve do Cape Horna. Zadnji čisti predstavnici tog naroda bili su dida Felipe,

koji je umro 1976, i gđa Cristia, koja je do prije koju godinu još bila živa. Svi današnji nasljednici Yaghana su miješani sa susjednim indijanskim narodima ili s došljacima. Unatoč hladnoj klimi, do naseljavanja bijelaca nisu se uopće odijevali, za razliku od susjednih plemena. Grijali su se vatrom, koju su održavali navodno i u kanuima na hrpici pijeska. Kanue, duge 8 do 9 m, izrađivali su od kore drveta, prvenstveno vrste zvane lenga. U njih se mogla smjestiti cijela obitelj i bio je to njihov ploveći dom, u kojemu su boravili znatan dio vremena. Na kopnu su gradili privremene kolibe, pa bi se moglo reći da su bili pravi morski nomadi. Prehranjivali su se najviše hranom iz mora, ali i mesom ptica i gvanaka, rođaka lame. Žene su izranjale školjke, a muškarci su lovili rakove, ribu i tuljane. Koristili su i meso naplavljenih mrtvih kitova koje bi ubili kitovi orke. Ako se i nisu odijevali, tijelo su bogato bojali obojanim mastima u crveno, crno ili bijelo, već prema običajima.

Na prvome putovanju jedrenjaka *Beagle* 1830. g. posada je zbog krađe čamca uhvatila četiri Yaghana, tri muškarca i jednu ženu, a poslije, kako nije bilo moguće vratiti ih na

Sidrenja u kaletama čileanskih kanala imaju dvije horror varijante: u prvoj se svim mogućim konopima vežete za kraj, a u drugoj nalete od 80 čvorova vjetra čekate kružeći oko sidra (što ovisi o stabilnosti smjera vjetra); ostaje još i ležerna bezvjetrena verzija kad se jednostavo – uživa

kopno, kapetan Robert FitzRoy odlučio je “divljake” povesti u Englesku, “civilizirati” i kasnije ih vratiti kao “misionare”, kad nauče engleski jezik, osnove kršćanskog nauka i priuče se nekom oruđu. Nazvali su ih York Minster, Fuegia Basket, Jemmy Button i Boat Memory. Boat je umro, a ostali su postali dovoljno “civilizirani” da ih 1831. pokažu na dvoru. Na slavnom drugom *Beagleovom* putovanju tri novopečena “misionara” Yagana, koji su se vraćali kući, zadivili su prirodoslovca Charlesa Darwina pristojnim manirama, jednako kao što ga je kasnije zaprepastio sirotinjski život njihovih sunarodnjaka. Iskricali su ih na otoku Navarinu, podigli su za njih i malu misiju, ali kada se *Beagle* godinu potom vratio, našli su samo Jemmija, koji se opet priklonio starom načinu života. Govoreći engleski jednako dobro kao i prije, predstavio im je svoju ženu i izjavio da nema ni najmanju želju vratiti se u Englesku te da je savršeno sretan svojim stanjem.

Nažalost, u kasnijim desetljećima mnogi su Indijanci stradali od upale pluća i tuberkuloze, zaraza koje su im došle s bijelim čovjekom, a na koje nisu bili otporni. A bilo je također za današnja mjerila nevjerojatno sramotnih postupaka, kao što je otimanje ili odvođenje urođenika na prevaru u Europu radi antropoloških istraživanja i pokazivanja u cirkusima po gradovima Francuske, Engleske, Belgije i Njemačke, a na tim bi dugim i mučnim putovanjima uglavnom i umrli, pa su Arne i Helen, kao moderni “Yagani”, u svom hodočašću tek mogli zamišljati kako je to bilo nekad dok su obale bile načičkane indijanskim kanuima.

Kroz patagonske kalete

Akvatorij od Puerto Williamsa do Puerto Montta još je neoskvrnut. Tu živi tek nekoliko stanovnika, a na obali ne postoji ni jedna uređena marina, pa su Mårtenssoni sidrili u nedirnutim prirodnim lučicama. Čitavo krstarenje podijeljeno je rutama od sidra do sidra na 21 postaju, s udaljenostima od jedne do druge 60 do 100 milja. Prva je nakon Puerto Williamsa bila Caleta Olla. Za drugu, zvanu Caleta Beaulieu, Arne piše: “Osjećam se kao na Karibima, Caleta je jedna od najljepših uvala koje sam vidio, a kako ljepota ne može ostati dugo skrivena, tako su s nama na sidru još četiri jahte: australska, britanska, čileanska i norveška. Čini mi se da čileanski kanali postaju sve popularniji.” Švrljanje *Yaghana* od kalete do kalete daleko je od savršene dokolice. Ima doduše i toga, pa su boravak na jednom sidrištu iskoristili za planinarenje po obližnjim uzvisinama,

ma, a drugi za susret s Norvežanima što su ih upoznali tijekom plovidbe. Ipak, kad ste na nekih 250 milja od Cape Horna možete očekivati sve samo ne bezbrižnost. Tako se četvrto sidrište, Puerto Hope, pokazalo kao idealno zaklonište od vjetra koji se te noći razgoropadio do 40 čvorova. Tih dana Mårtenssoni sa zabrinutošću prate vijesti o opakoj oluji koja upravo bjesni oko zloglasnog rta s nekih 50 do 75 čvorova vjetra i s valovima od 9 do 18 metara. Evo bilješke od 31. siječnja:

“U Caleta Notchu smo, svjesni da se približava *perfect storm*, a do naše iduće postaje u kanalu Paso Tamar čeka nas najopasniji dio puta. Paso Tamar je potpuno otvoren prema Tihom oceanu i tijekom 30 milja ste praktički bez ikakve zaštite, a vremenska prognoza na tom mjestu zove udare vjetra od 50 do 80 čvorova! Na moru to znači da će uobičajena veličina vala biti 10 metara, što će reći da možete susreti i monstruma od 20 metara. Stanica Čileanske obalne straže kaže da se u području u kojem se nalazimo mogu očekivati udari i do 90 čvorova, a i naš barometar sunovrativši se na 960 hPa jasno pokazuje o čemu je riječ. Bili smo na sidru s udarima od 50 čvorova, ali kako to izgleda s 90!? Odlučili smo biti na sidru s 200 m lanca. Udari dolaze sa svih strana i mislimo da nije uputno vezivati se za kopno. Okretat ćemo se oko sidra i – nadati se da će izdržati!”, piše Arne, a onda dva dana na blogu nema vijesti.

Novi zapis nosi nadnevak 2. veljače: “Još smo pod dojmom: *Yaghan* se nije pomaknuo ni za metar, iako su te noći udari vjetra dosegali i više od 60 čvorova. Naše sidro i lanac te gambeti s *Wichardovim* jamstvom izdržali su!

Dobro je znati za ubuduće! Ali za prelazak Paso Tamara moramo čekati još tri dana, no što je to u usporedbi s Joshuom Slocumom!”

Prvog moreplovca koji je jedrilicom sam oplovio svijet Mårtenssoni ne spominju slučajno: on je morao mjesec dana čekati povoljnije vremenske uvjete kako bi prešao prolaz Tamar. Šest puta je pokušavao i vraćao se, a sve to bez motora! Kad su konačno – nakon tjedan dana čekanja – isplovili i prebacili se do sedamdeset milja dalekog Puerto Profunda, dobili su e-mail s Antarktike: “Ovakvog monstruma od oluje još nismo vidjeli. Niski tlak raširio se od Magellanova prolaza do Shetlanda. Te noći udari su dosegali 80 čvorova, tako da smo morali dići sidro i prebacivši se u sjeveroistočni kut Yankee Harboura potražiti zaklon pod ledenim zidom ledenjaka”, pisali su im Rolf i Deborah, za koje Arne tvrdi da su najiskusniji švedski jedrilčari.

Nije još bilo gotovo, do sjevernog ruba čileanske Patagonije trebalo je još proći vodama o kojima sve govore već i imena kao Zaljev beznada ili Zaljev muka, Golfo de penas. Sjevernije od Zaljeva muka vrijeme postaje ljepše i toplije, a odatle do Puerto Montta ostaje još malo – Caleta Jacqueline, Caleta Poza... Na otoku Chiloe *Yaghan* će se konačno, nakon šest tjedana plovidbe bez susreta, susresti s – civilizacijom.

“Ponekad je uistinu ugodno vidjeti ljude, pogotovo nakon više od mjesec dana bez ‘humanog’ kontakta”, u šali zapisuje Arne, najavljujući novu dvomjesečnu etapu – 5000 milja od Puerto Montta do Tahitija.

Dotle je još valjalo iskušati restorane u gradiću Castru i kasnije u Puerto Monttu, u kojem su Mårtenssoni sebi

Otok Robinsona Crusoa (na slici sidrište) nema nikakve veze s “tri palme na otoku sreće” kakav inače živi u čitateljskoj mašti, ali zato jastozi iz njegova akvatorija slove kao najukusniji na svijetu; pločica s imenom Yaghana na nautičarskom stablu u Caneti Connor

darovali tri tjedna za odmor, obnovu zaliha i sređivanje problema sa satelitskim sustavom Fleet 77, čiji ih je kvar na Antarktici umalo stajalo glave.

Tko šljivi admirala!

Traversada do Papeetea na Tahitiju nije bila u jednom dahu. Mårtenssoni su ovaj put odabrali jedno od mitskih mjesta pomorske i kulturne baštine – Otok Robinsona Crusoa, 600 milja udaljen od Puerto Montta. Kako je opća povijest uglavnom skladište zabluda, tako je i taj otočić okružen oceanom ponio ime po književnom liku što ga je na temelju stvarnog događaja stvorila mašta Daniela Defoea, dok za zbiljskoga “Robinsona”, Škota Alexandera Selkirka, koji je na tom mjestu potpuno sam (bez Petka!) proveo četiri i pol godine (1704-1709.) malo tko zna. Selkirk je na pustom otoku završio nakon svađe s kapetanom. Uvjeren da brod na kojem plove nije u stanju doploviti do Engleske, zatražio je da ga se iskrca bogu iza leđa, u čemu su mu i udovoljili. Na povratku kući brod se potopio, a Selkirk se vratio doma i dočekaio svojih pet minuta slave.

Njegov otok, do kojeg je *Yaghan* doplovio u tri dana jedrenja, od 22. do 25. ožujka, danas je znamenit po ukusnim jastozima. “Nema ništa ukusnije od svježeg i toplog repa. Ali, za razliku od nekih koji su nam o njima pričali mi ih ipak nismo jeli i za doručak. Težak je to posao ploviti oko svijeta...”, zapisao je Arne nakon trodnevne dijete na jastozima i šampanjcu i dodao kako je Robinsonov otok sve samo ne idiličan tropski otočić kakvim ga drži većina Defoevih čitatelja – prohladan je i više podsjeća na Farske otoke. Sada je pred Mårtenssonima bila najduža traversada: neprekidnih 3300 milja. Naime, tako su računali i ne sluteći kako će se za koji dan suočiti s upozorenjem Inmarsata C: na južnom Pacifiku postoji opasnost od rušenja raspadajućih dijelova svemirskog broda! “Zasad su iznad nas samo ptice”, zapisat će Arne i zajedriti ravno ka Rangiroi u otočju Tuamotu, što će reći da im je ruta “u komadu” narasla na više od 4000 milja.

Klizeći oceanom jedrima u leptir Arne i Helen se sve više predaju blaženoj dokolici na pučini, no dug boravak na moru donio je još neke promjene: poučeni iskustvom odlučili su suprotstaviti se čak i takvom autoritetu kao što je admiral Nelson. Junak Trafalgarske bitke i ljubavnik lady Hamilton postavio je sistem gvardija – četiri sata straže u stalnim izmjenama – kojim se i danas plovi, ali Mårtenssoni zaključuju kako je admira-

U leptiru s tragovačkim vjetrom u ledima preko Pacifika

Martenssoni su užitek jedrenja podijelili s djecom i prijateljima

Hoće li ova uvala i sljedeće godine ostati netaknuta?

Ovako izgleda administracija na Tongi

Helen je između bicikliranja po Tongi i večera u restoranu Bloody Mary našla vremena za tipično turističko poziranje; susret i plivanje s grbavim kitom u vodama oko Tonge iz autentične pučke svečanosti postao je turističkom atrakcijom bez obzira na to što se tu i tamo pojavi i kakva peraja morskoga psa

lovo pravilo poprilično zamorno kad ste dugo na moru i 20. travnja na 500 milja od atola Abe uspostavljaju novi red: Arne je u straži od 19 do 24, a Helen od 00 do 05 h i tako je svake noći. Ujutro straža traje dva sata, a popodne je stvar dogovora: onaj tko je umoran može ubiti oko na sat ili dva. Tako mogu odspavati sedam sati u komadu i to u isto doba noći.

“Tim ritmom mogli bismo neprekidno jedriti još mjesec dana, ali ne buni-mo se sad kad vidimo pred sobom obrise Abe. Još jednom smo srušili svoj rekord u dužini neprekidne plovidbe: 4200 milja za 25 dana s prosječnom brzinom od 7 čv., s tim da smo zadnjih dana pokupili pasatni vjetar i podi-gli brzinu na 8 čv.”, zapisao je 22. travnja Arne.

S bjeloperim psinama

U Rangiroi, trećem po veličini atolu na svijetu, Mårtenssoni su prvi put zaronili (ili prije ronjenja nisu bilježili). Na lokaciji Avaturo pet minuta društvo su im činila tri bjelopera morskog psa, a čitav incident završio je tek – nešto straha.

Ovdje su nas Mårtenssoni uspjeli zbuniti. Za ribe koje su ih prestrašile upotrijebili su, naime, engleski naziv *white-tip shark*, koji se može odnositi na dvije vrste morskih pasa.

Jedno je bjelopera ili dugopera psina (*Carcharhinus longimanus*), cirkum-globalna vrsta toplih i umjerenih mora, koja srećom ipak ne zalazi u Mediteran (za razliku od velike bijele psine, koja se susreće i u Jadranskom moru). Ti bjeloperi psi mogu narasti do 4 m, no obično nisu dulji od 3 metra. Nezgodna im je strana da se, iako su inače samci, kod pomorskih nesreća znaju okupiti u velikom broju i tada nastaje pomamno žderanje. Navodno je na desetine ljudi završilo u njihovim raljama kad su u II. svjetskom ratu njemačke podmornice potopile američki ratni brod USS *Indianapolis* na Pacifiku te parobrod *Novu Scotiju* kod Južne Afrike. Naravno, za to što su ti ljudi završili u moru krivi su neki drugi ljudi, a ne morski psi. I broj bjeloperih psina je zajedno s drugim morskim psima u novije doba stalno u opa-

danju, među ostalim i zato što su im peraje poslastica kineske kuhinje, a ribarski alati su sve jači.

Ipak, sumnjamo da je u pitanju bio longimanus. Činjenica da su se tri “bjelopera” morskog psa našla na okupu, a nije bilo akcije, ukazuje nam da je vjerojatnije riječ o grebenskom bjeloperom psu (*Triaenodon obesus*), engleskim imenom *reef white-tip shark*. To je pas tropskih zona Indo-pacifika koji naraste do dva metra, a bijeli su mu vrhovi lednih peraja i gornjeg dijela repne peraje. Kao i druge vrste grebenskih pasa (engl. *reef sharks*), naći će se upravo oko atola i koraljnih grebena. Nije nasrtljiv, ali će u obrambenoj reakciji napasti ako ga netko uporno slijedi, a kako su se Mårtenssoni tiho povukli, nije bilo posljedica. Zanimljivo je kod ove i još nekih vrsta da noću na dnu u udubinama pod grebenom – spavaju.

Dvjesto milja dalje *Yaghan* je 8. svibnja pristao u Papeeteu na Tahitiju. “Paradoksalno je da tamo gdje je Gauguin jednom otišao da pronađe autentičnu divljinu svijeta, mi dolazimo tražeći civilizaciju. Nakon četiri mjeseca u divljini Antarktike, u čileanskim kanalima i po Pacifiku, lijepo je susresti se s modernom infrastrukturom Papeetea. Prilika je to za odmor, opskrbu i popravak manjih oštećenja, ali i obilazak otoka zvučnih imena – Huahine, Moorea, Taha’a i Raiatea...

Uživajući u tirkiznima vodama atola Mårtenssoni su dosad usamljenički put oko svijeta prilagodili novim okolnostima. U posjet su im došli sin i kći Oscar i Jona. Kada su djeca otišla krenuli su u istraživanje Bora Bore biciklom, a večeri su provodili u znamenitom restoranu obećavajućeg imena *Bloody Mary*. Nije zgoroga znati ako se tko jednom zatekne u tim krajevima.

Dvumjesečni slatki život prekinut je 4. srpnja. *Yaghan* se uputio na 1400 milja dugu rutu do Tonge, uz stanku na atolu Suwarow, među nautičarima poznatome i kao “Otok samo za jednoga”. *An Island to Oneself* zapravo je naslov knjige stanovitog Toma Nealea, koji je na razmeđu pedesetih i šezdesetih tu sam proveo šest godina. Otok, koji nazivaju i zadnjim otočnim rajem na Zemlji, je nenaseljen, osim što na njemu šest mjeseci na godinu živi netko tko obavlja dužnost administratora, a tu i tamo poneko poželi ostati na kraće ili duže u osami, kao što je to učinio rečeni Neale, čija se “ljetna koliba” može razgledati.

Dotični Tom je inače knjigu napisao i po kazivanju nekog tipa imenom Frisbie, koji mu je i otkrio atol i predstavljao se kao usamljeni neženja, ali pokazat će se da je to bila čis-

ta laž, jer ne samo da je imao ženu i troje djece, nego je njegova supruga bila fetiva cura s Cookova otočja koja je na Suwarovu kao klinka od 11 godina provela nezabornih šest mjeseci. Ona mu je, dakle, otkrila otok i zajedno s djecom ostala je nemo iznenađena Tomovom mačo verzijom u kojoj za njih nije bilo mjesta.

Atol Suwarrow, ime mu ima mnoštvo inačica, otkrio je za Zapadnjake 1814. g. ruski jedrenjak *Suworov* na putu oko svijeta. Premda je dobio ime po brodu stranih ljudi, Polinežani za nj znaju od pamtivijeka, naizmjenice ga nastanjuju, pa napuštaju, a dio je Cookovog Otočja, inače suverene zemlje u slobodnoj vezi s Novim Zelandom. Otočje čini petnaest otoka i ima 15.000 stanovnika, a najviše ih živi u Rarotongi, 500 milja južno od Suwarowa.

Kad kitovi zapjevaju

Ujutro 17. srpnja zajedrili su put 728 milje udaljenog otočja Tonge, gdje namjeravaju provesti mjesec dana. Usput, Tonga je jedna od malobrojnih izvanoeuropskih zemalja koje nikada nisu bile kolonijom. Ima i jedna sličnost sa Švedskom, i Tonga je kraljevina. Zanimljivostima tu nije kraj, nešto prije Tonge prolazi vremenska granica pa je tako *Yaghan* izgubio jedan dan i preskočivši 21. stigao na određeno 22. srpnja. Procedura prihvata na carini, karanteni i luci bijaše temeljita trajala je tri sata, ali nas više zanima susret o kojem Arne i Helen javljaju 8. kolovoza.

“Usred arhipelaga susreli smo se s grbavim kitom. Slijedili smo ga gotovo sat vremena, a bio je približno jednake dimenzije kao i naš *Yaghan* – 20 metara i 40 tona! Svako godine ti kitovi krenuvši s Antarktike brzinom od

Yaghani uživa u svježem vjetru nadomak obala Novog Zelanda

12 čvorova učine 3000 milja do područja zimovanja i ranđanja na širini 18° S. Tonga, koja se nalazi na toj širini, zato je idealno mjesto za promatranje kitova. Kažu ima ih dođe od 350 do 700, a dolaze u srpnju i ostaju sve do listopada. Najveći broj kitića rađa se između lipnja i rujna i ovo je njihovo najaktivnije razdoblje. Do listopada se moraju dovoljno udebljati da mogu natrag do Antarktike. Ovdje na Tongi ljudi rone s kitovima. To smo učinili i mi. Dakako organizirano. Zaronili smo na 50 metara udaljenosti od 12 m dugačkog kita i uputili se prema njemu. Zaustavili smo se na desetak metara i promatrali ga, a kad mu je dosadilo poziranje, samo je zaronio u dubinu Taj naš zaron nikada nećemo zaboraviti”, zapisao je Arne ne štedeći za Tongu riječi pohvale.

Po njemu standard života na Tongi je niži je nego u Francuskoj Polineziji, ali je s druge strane Tonga znatno bolje očuvana. Godišnje na Tongu dođe 8000 turista, što je neznatno u odnosu na 350.000, koliko posjeti Francusku Polineziju ili čak 800.000 u Fidžiju. Tonga je, prema

Mårtenssonima, zadnji raj u kojem se sami možete izvaliti na plaži nenastanjenoga otoka. Glavni grad Nuku'alofa luka je za svakoga mornara, a što se hrane tiče, jastoga ćete naći čak i u omletu! Naravno, to nije cijela priča. Središte grada je 2006. u početku vladavine sadašnjeg kralja Georgea Tupoua V u građanskim nemirima gotovo razoreno. Demonstranti su tražili veću zastupljenost naroda u skupštini, u koju većinu poslanika imenuje kralj. Poginulo je i osmero ljudi. Red su uspostavile australska i novozelandska policija i od tada traje izvanredno stanje, koje će se ove godine ukinuti, a vlada je obećala i reforme.

Svoje oduševljenje Tongom Arne i Helen su podijelili s dvoje svoje djece (imaju ih četvero) i njihovim prijateljima, a kao jedna od atrakcija bio je posjet nenaseljenom otoku Ovalu, na kojem će nažalost već dogodne osvanuti moderni resort. Danas neotkriveno otočje za koju godinu bit će povijest, zaključili su Mårtenssoni i 30. kolovoza napustili Tongu, dio Zemlje koji ih je uz Antarktiku najviše očarao. S jugozapadnjakom od 24 čvora krenuli su do 409 milja dalekog Savusavua u Fidžijskom (Fiji) otočju.

S juga na istok

Manje od tri dana trebalo je *Yaghanu* da doplovi do Fidžija. Jedrenje po vjetru od 30 do 40 čv. posvetili su Christopheru Rassyju, vlasniku škvera Hallberg Rassy, koji je jedrio u tim vodama na HR 62 Bamsenu. Tom prigodom ispalili su i slogan za koji se čudim da ga prestižni škver već ne koristi: Put oko svijeta najbolji je test za vaš brod!

Mårtenssoni su slavu HR brodova pronosili Fidžijem sve do kraja listopada. Kako smo iz tog dijela svijet već imali reportaža, evo tek par zapisa, primjerice o tradicionalnom kava obredu, ispijanju napitka od korijena biljke zvane kava, lat. *Piper methysticum*, koje djeluje smirujuće, a izoštava svijest, no kad se miješa s drugim pićima ima neželjene učinke.

“Ono što je kava, čaj ili pivo za zapadnjaka, to je kava, ali posve druge vrste, za Fidžijce. Riječ je o piću za druženje pripremljenom od korijena istoimene biljke. Kad vas ponude kavom, ni slučajno je ne odbijte, bilo bi to jako nekulturno. Mi smo imali tri kava druženja na vlastitoj palubi i mislim da je to bilo dosta”, piše s osmjehom Arne, koji se zajedno s Helen na Fidžiju imao prilike do mile volje uživati u još jednoj strasti – ronjenju.

“Otkad smo 2001. počeli roniti, obišli smo sto lokacija svuda po svijetu i to uvijek vođeni domaćim ronionicima. No najbolje ronjenje koje smo dosad imali je u Yasawi: na jednom mjestu vidjeli smo kornjače, morske pse, barakude, tune i još svekolikog morskoga svijeta. Isto tako očarali su nas ponosni ljudi s Yasawe – ne samo da su prijazni nego o moru znaju sve što vam treba”, piše Arne, dodajući da su na Yasawi prvi put spavali na kopnu otkad su krenuli na put oko svijeta. “Raj na zemlji kao što je to Yasawa to zaslužuje!”, kratko su komentirali 2. listopada, a onda su 6. listopada digli jedra prema 1200 milja udaljenom Novom Zelandu. Uglavnom su orcavali s vjetrom i od 30 do 40 čv., a pred ulazom u Auckland dočekao ih je – helikopter. Naručili su ga kako bi iz zraka za TV seriju koju ploveći snimaju dobili zaključnu scenu.

Do sada su snimili čak osam filmova, na kojima su i scene primjerice s proslave Nove godine na Antarktici ili s ronjenja s kitovima oko Tonge, svi su s velikim uspjehom prikazani na švedskoj televiziji i od kojih se nešto može pogledati na web stranici www.yaghan.com, koju je dosad posjetilo umalo pola milijuna onih koji ako i ne plove tako daleko maštaju o svom putu oko svijeta.

Slika *Yaghana* punih jedara toliko je zanosna da sam je stavio na ekran kompjutera, barem do novog izvješća s druge polovice *Yaghanovih* skitnji planetom, čiji se pravi značaj, čini mi se, može shvatiti tek kad se zavrtimo oko njega.